

Andrea Camilleri, *De arancini van Montalbano*³¹

vertaling: Emilia Menkveld

De eerste die de litanie begon, of de novene of wat ook, was, op 27 december, de korpschef.

‘Montalbano, u brengt oudejaarsavond natuurlijk met uw Livia door, toch?’

Nee, hij zou oudejaarsavond niet met zijn Livia doorbrengen. Ze hadden vreselijke bonje gehad, zo’n verraderlijke ruzie, die begint met ‘Laten we er eens rustig over praten’ en dan onvermijdelijk uit de klauwen loopt. Vandaar dat de commissaris in Vigàta zou blijven, terwijl Livia naar Viareggio zou gaan met vrienden van kantoor. De korpschef had door dat er iets aan de hand was en wilde Montalbano een ongemakkelijk antwoord besparen.

‘Want anders zouden we u graag bij ons thuis inviteren. Mijn vrouw heeft u al een tijd niet gezien, ze vraagt telkens naar u.’

De commissaris slaakte al bijna een dankbaar ‘ja’, toen de korpschef vervolgde:

‘De heer Lattes komt ook, zijn vrouw moest in allerijl naar Merano omdat het niet goed gaat met haar moeder.’

Waar Montalbano niet goed van werd, was een avondje met de heer Lattes, bijgenaamd ‘Lattes en mieles’, vanwege z’n melk- en honingzoete praatjes. Tijdens het eten en daarna zou ‘t vast over niets anders gaan dan de ‘problemen met de openbare orde in Italië’, zo kon je de lange monologen van de heer Lattes, de politiesecretaris, wel typeren.

‘Eigenlijk had ik al...’

De korpschef onderbrak hem, hij wist heel goed hoe Montalbano over de heer Lattes dacht.

‘Maar weet u wat, als u niet kunt, wilt u misschien op nieuwjaarsdag de lunch met ons gebruiken.’

‘Dat doe ik,’ beloofde de commissaris.

Toen was ‘t de beurt aan mevrouw Clementina Vasile-Cozzo.

‘Als u geen andere plannen heeft, waarom komt u dan niet bij mij? M’n zoon komt ook, met z’n vrouw en kindje.’

En wat had hij te zoeken op die knusse familiebijeenkomst? Hij bedankte, met enige spijt.

Toen was rector Burgio aan de beurt. Hij ging met zijn eega naar Comitini, op bezoek bij een nicht.

‘Hele vriendelijke mensen, hoor. Waarom haakt u niet aan?’

Al waren ze vriendelijker dan de vriendelijkheid zelve, dan nog had-ie geen zin om aan te haken. Misschien had de rector z’n woorden verkeerd gekozen, als hij had gezegd ‘ons gezelschap houden’, dan had-ie er misschien wel over na willen denken.

³¹ A. Camilleri, ‘Gli arancini di Montalbano’, in: *Gli arancini di Montalbano*, Milano, Mondadori, 1999, pp. 327-338, © Mondadori Libri S.p.A., Milano.

Zoals altijd diende de litanie of de novene of wat ook zich eveneens aan op het politiebureau.

'Kom je morgen mee oud en nieuw vieren?' vroeg Mimì Augello, die de bonje met Livia al aan z'n theewater voelde.

'Waar ga jij heen dan?' vroeg Montalbano meteen, op z'n qui-vive.

Mimì was niet getrouwd en zou 'm zeker meenemen naar 't huis van een paar lawaaijige vrienden, of een onpersoonlijke chique tent vol galmende stemmen, gelach en muziek op vol volume.

Hij at graag in stilte, en met al die bombarie zou niets 'm meer smaken, al was 't bereid door de beste kok op heel de aardkloot.

'k Heb gereserveerd bij Central Park,' antwoordde Mimì.

Hoe kon 't ook anders. Central Park! Een joekel van een restaurant in de buurt van Fela, met een belachelijke naam en dito inrichting, waar ze 'm hadden weten te vergiffigen met een doodeenvoudige schnitzel en een flintertje doorgekookte groente.

Hij blikte naar zijn assistent zonder iets te zeggen.

'Goed, goed, 'k zeg al niks meer,' besloot Augello en liep de kamer uit. Maar meteen stak hij z'n hoofd weer om de hoek: 'Jij eet het liefst alleen, jij, dat is 't gewoon.'

Mimì had gelijk. Hij herinnerde zich dat-ie ooit een verhaal had gelezen, de naam van de schrijver wist-ie niet meer maar 't was zekerste weten een Italiaan, over een land waar eten in 't openbaar ongepast werd gevonden. Maar dingesen waar jan en alleman bij was, dáár keek dan weer niemand van op. Diep in z'n hart was-t-ie 't er wel mee eens. Genieten van een godenmaal is een van de meest verfijnde privégenoegens die een mens kan beleven, iets wat je met niemand moet delen, zelfs niet met je allerliefste.

Bij thuiskomst in Marinella vond hij op de keukentafel een briefje van z'n huishoudster Adelina.

'Neem me nie kwaluk dak morgenaven nie kom wan tis outeniew en alebij me jonges sijn net uit de lor dus maak ik arantsjini die u so lekker vin. Het sou een eer wese as u ken komme eten het adres ken u wel.'

Adelina had twee criminele zoons die steeds de bak in en uit vlogen: 't was een gelukkig toeval, zeldzaamig als de verschijning van komeet Halley, dat ze allebei tegelijk vrij waren. Dat vroeg om flinke feestigheid met arancini.

Godallemachtig, de arancini van Adelina! Hij had ze maar één keer geproefd: een herinnering die zekerste weten in z'n DNA, in z'n genetisch erf materiaal was gekerfd.

Adelina was twee ganselijke dagen in de weer om ze klaar te maken. Het recept kon ze uit d'r hoofd. Een dag tevoren maak je 'n ragout van kalf en varken die uren en uren op 'n laag vuurtje moet suddeleren met siepel, tomaat, selderie, peterselie en basilicum. De dag d'rna maak je 'n risotto genaamd *alla milanisa* (zonder safferaan, astublielief³²), die kiepel je op 'n plank, je klutselt de eiers d'rdoor en laat 'm afkoeleren. Onderdehand kook je de doppers, maak je 'n bechamelsaus, je snijdt wat plakken worst in stukeltjes en mengelt de hele mikmak met de ragout, die met 'n hakmes is fijngehakseld (in godesnaam geen blender, astublielief!). De jus van 't vlees mengel je met de risotto. Dan pak je 'n klompertje risotto, je maakt 'n kommelje van je hand, legt d'r 'n etenslepel van de mengseling in, en bedekt 't met nog 'n pietsje rijst om d'r een fraai balletje van te maken. Elk balletje rol je eerstens door de bloem, dan door 't eierwit en 't broodkruim. Daarna gaan de arancini met z'n allen in 'n

³² De beschrijving van het recept bevat duidelijke verwijzingen naar Carlo Emilio Gadda's bekende 'Risotto patrio. Récipe' (in *Le meraviglie d'Italia*, 1939). Net als Gadda beschrijft Camilleri de bereiding van de *risotto alla milanese* als een bijna religieus ritueel. Ook worden in beide teksten met veel nadruk de 'zonden' vermeld waaraan de kok zich niet schuldig mag maken.

kookpot met smorendhete olie en laat je ze fritten tot ze de kleur van oud goud hebben. Je laat ze uitdruppelen op keukenpapier. En aan 't end, *ringraziannu u Signiruzzu*, de Here zij dank, smullen maar!

Montalbano wist meteen bij wie hij met oud en nieuw zou eten. Er spookte nog wel één vraag door z'n hoofd voor hij onder zeil ging: zouden de twee criminele zoons van Adelina het voor elkaar boksen om uit de nor te blijven tot de volgende dag?

De ochtend van de 31e begon Fazio, zodra hij op kantoor was, weer met de litanie of de novene of wat ook:

'Meneer, als u venavend geen andere plannen heeft...'

Montalbano onderbrak 'm, en omdat hij 't goed met Fazio kon vinden, vertelde hij hoe hij oud en nieuw zou vieren. Anders dan hij had verwacht, betrok Fazio's gezicht.

'Wat is er?' vroeg de commissaris bezorgd.

'Uw huishoudster Adelina heet toch Cirrinciò van d'r achternaam?'

'Ja.'

'En d'r zoons heten Giuseppe en Pasquale?'

'Jazeker.'

'Één momentje,' zei Fazio en hij liep de kamer uit.

Montalbano begon zich nerveuzig te voelen.

Al gauw kwam Fazio terug.

'Pasquale Cirrinciò zit in de nesten.'

De commissaris verstijfde, 't was finito met de arancini.

'Waarom zou hij in de nesten zitten?'

'Omdat d'r een arristatiebevel is. 't Richercheteam van Montelusa. Vanwege een diefstal in een supermarkt.'

'Een diefstal of een roofoverval?'

'Een diefstal.'

'Fazio, zoek 's uit hoe dat zit. Maar hou 't onder ons. Heb je vrienden bij de recherche van Montelusa?'

'Zoveel u d'r maar wilt.'

Montalbano had geen trek meer om te werken.

'Meneer, de auto van ingenieur Jacono is in de hens gezet,' zei Gallo, die binnen kwam lopen.

'Ga 't maar melden aan de heer Augello.'

'Commissaris, ze hebben vannacht ingebroken in 't huis van boekhouder Pirrera en de hele mikmak weggekaapt,' kwam Galluzzo hem vertellen.

'Ga 't maar melden aan de heer Augello.'

Kijk: zo kon Mimì wel fluiten naar z'n oud en nieuw in Central Park. En hij zou 'm er nog dankbaar voor moeten zijn ook, omdat-ie 'm zekerste weten behoedde voor een vergiftiging.

'Meneer, 't is zoals ik u zei. In de nacht van 27 op 28 is d'r een supermarkt in Montelusa geplunderd, ze hebben een vrachtwagen volgeladen. Bij de richerche weten ze zeker dat Pasquale Cirrinciò van de partij was. Ze hebben bewijzen.'

'Wat voor bewijzen?'

'Dat zeien ze d'r niet bij.'

Even was het stil, toen raapte Fazio al z'n moed bijeen.

'Meneer, ik wil klare taal met u spreken: u moet venavend niet bij Adelina gaan eten. Ik zeg natuurlijk niks. Maar stel dat die lui van 't arristatieteam op 't briljante idee komen om Pasquale bij z'n moeder thuis te gaan zoeken, en ze zien 'm samen met u arancini eten? Meneer, dat lijkt me niet handig.'

De telefoon ging.

'Commesaris Montalbano, ben u dat?

'Ja.'

'Pasquale hier.'

'Pasquale wie?'

'Pasquale Cirrincìo.'

'Bel je me mobiel?' vroeg Montalbano.

'Nee m'neer, zo maf ben 'k ook weer nie.'

'Het is Pasquale,' zei de commissaris tegen Fazio, terwijl hij met één hand de hoorn bedekte.

'Laat mij d'r maar buiten!' zei Fazio, die opstond en de kamer uitliep.

'Zeg het 's, Pasquà.'

'M'neer, 'k moet u spreken.'

'k Moet jou ook spreken. Waar ben je?'

Op de hoofdweg naar Montelusa. 'k Bel vanuit de tillefooncel voor de bar van Pepè Tarantello.'

'Zorg dat niemand je ziet. Over hooguit drie kwartier ben ik daar.'

'Stap in de auto,' beval de commissaris, zodra hij Pasquale bij de telefooncel zag.

'Gaan we 'n end weg?'

'Ja.'

'Dan pak 'k me auto en volleg u.'

'Je auto laat je hier. Gaan we soms in processie?'

Pasquale gehoorzaamde. Hij was een knappe knul van net boven de dertig, donker, met kwieke ogen.

'Dutturi, m'neer, 'k wil u uit de doeken leggen...'

'Later,' zei Montalbano en begon te rijden.

'Waar breng u me heen?'

'Naar mijn huis, in Marinella. Ga onderuit gezeten zitten en hou je rechterhand tegen je bakkes, of je kiespijn hebt. Zo herkennen ze je niet van buitenaf. Weet je dat je gezocht wordt?'

'Ja, d'rom ook da'k belde. 'k Hoorde 't vammorge van 'n maat, toen da'k t'rugkwam uit Palermo.'

Toen Pasquale eenmaal op de veranda zat met een pul bier, die de commissaris hem had ingeschonken, besloot-ie dat 't tijd was om uitleg te geven.

'Met die heisa bij de Omnibus-supermarrek heb 'k niks van doen. 'k Zweer 't op me moeder.'

Hij zou nooit op het hoofd van z'n aanbeden moeder Adelina hebben gezworen als hij loog: Montalbano was meteen overtuigd van Pasquales onschuld.

'Zweren is niet genoeg, d'r is bewijs nodig. En bij de recherche zeggen ze dat ze overtuigend materiaal in handen hebben.'

'Commesaris, 'k zou bij God nie weten wa da'ze in handen kennen hebben, want ik ben daar nie wezen jatten, in die supermarrek.'

'Eén momentje,' zei de commissaris.

Hij liep de kamer in en pleegde een telefoontje. Toen hij de veranda weer op kwam, stond z'n gezicht zwaarbewolkt.

'Wa is d'r?' vroeg Pasquale gespannen.

'D'r is dat de recherche bewijs in handen heeft waardoor jij hangt.'

'Wa dan?'

'Je portemonnee. Ze hebben 'm gevonden bij de kassa. Je identiteitskaart zat d'r ook in.'

Pasquale trok krijtwit weg, kwam daarna overeind en sloeg met z'n hand tegen z'n voorhoofd.

'Dus dáár ben ik 'm kwijtgeraak!'

Hij ging meteen weer zitten, z'n knieën waren week als pudding.

'Hoe ga 'k me hïer nou weer uit redderen?' urmde hij.

'Vertel 's wat er gebeurd is.'

'De avend van de 27e gin ik naar die supermarrek. Ze ginnen bijna dich. 'k Kocht twee flessen wijn, één fles whisky, en verder wat zoutjes, toastjes, da soortement dingen. Die heb 'k meegenomen naar 'n maat.'

'Wie was die maat?'

'Peppe Nasca.'

Montalbano tuitte zijn lippen.

'En heel toevallig waren Cocò Bellia en Tito Farruggia d'r ook?' vroeg hij.

'Ja, da klop,' gaf Pasquale toe.

De complete bende, allemaal bekenden van justitie, allemaal dievenmaatjes.

'En waarom kwamen jullie bij elkaar?'

'We wouwen kaarten, *tressette* en *briscola* spelen.'

Montalbano's hand vloog door de lucht en kwam terecht op Pasquales wang.

'Vertel nou maar. Dit is de eerste.'

'Excuus,' zei Pasquale.

'Dus: waarom waren jullie bij elkaar?'

Pasquale begon pardoos te lachen.

'Vind je 't zo grappig? Ik niet.'

'Nee nee, commesaris, dit is ech grappig. Weet u waarom da'we bij mekaar waren, bij Peppe Nasca thuis? We hebben 'n overval voorbereid voor de nach van de 28^e.'

'Waar?'

'In 'n supermarrek,' zei Pasquale, met tranen in z'n ogen van het lachen.

Ineens begreep Montalbano wat er te lachen viel.

'Diezelfde? De Omnibus?'

Pasquale knikte van ja, stikkend van de lach. De commissaris vulde z'n pul bij.

'En iemand is jullie voor geweest?'

Hij knikte nogmaals.

'Hoor 's, Pasquà, je bent nog niet uit de puree. Wie gaat jou geloven? Als je ze vertelt met wie je die avond was, zetten ze je zonder meelij achter de tralies. Stel je voor! Vier criminelen als jullie die elkaars alibi zijn! Dat is zekerste weten om je dood te lachen!'

Hij ging weer naar binnen en pleegde nog een telefoontje. Hoofdschuddend kwam hij de veranda weer op.

'Weet je wie ze zoeken, behalve jou, voor de diefstal in de supermarkt? Peppe Nasca, Cocò Bellia en Tito Farruggia. Jullie complete bende.'

'*Maddunnuzza santa*,' zei Pasquale, 'godnogantoe!'

'En weet je wat 't mooiste is? Dat jij en je maten de lik in draaien omdat jij, als de eerste de beste lulhannes, je portemonnee nou juist in die supermarkt moest verliezen. Dit slaat echt alles, je had ze net zo goed meteen kunnen verlinken.'

'Als ze geklist worden en uitvogelen waarom, dan geven ze mijn op me flikker zodra da'ze de kans krijgen.'

'Gelijk hebben ze,' zei Montalbano. 'Zet 'm maar vast schrap, die flikker van je. Fazio vertelde ook dat Peppe Nasca al op 't politiebureau is, Galluzzo heeft 'm aangehouden.'

Pasquale legde z'n hoofd in z'n handen. Terwijl hij naar 'm keek, bedacht Montalbano iets wat het arancini-festijn misschien wel kon redden. Pasquale hoorde 'm rommelen door het huis, laden gingen open en dicht.

'Kom 's hier.'

In de eetkamer stond de commissaris hem op te wachten met een paar handboeien in z'n hand. Pasquale keek hem verbluft aan.

'Ik wist niet meer waar ik ze had gelaten.'

'Wa gaan u doen?'

'Ik arresteer je, Pasquà.'

'Waarom?'

'Wat nou, waarom? Jij bent een dief en ik de politie. Jij wordt gezocht en ik heb je gevonden. Doe niet zo moeilijk.'

'Commissaris, u weet toch bes dat u met mijn niks geen handboeien nodig heb.'

'Dit keer wel.'

Gelaten liep Pasquale naar hem toe, en Montalbano sloot een handboei om z'n linkerpols. Daarna trok-ie hem mee, sleurde hem de badkamer in en maakte de andere handboei vast aan de buis van de stortbak.

'Ben zo terug,' zei de commissaris. 'Als je nodig moet, ga gerust je gang.'

Pasquale was met stomheid geslagen.

'Hebben jullie de recherche verteld dat we Peppe Nasca hebben aangehouden?' vroeg Montalbano, terwijl hij het kantoor binnenliep.

'U zei da'k dat niet moest doen, dus heb 'k het niet gedaan,' antwoordde Fazio.

'Laat hem naar m'n kamer komen.'

Peppe Nasca was een veertiger met een joekel van een neus. Montalbano liet hem zitten en bood hem een sigaret aan.

'Je hangt, Peppe. Jij, Cocò Bellia, Tito Farruggia en Pasquale Cirrincìò.'

'Wij waren 't nie.'

'Dat weet ik.'

De woorden van de commissaris brachten Peppe van z'n stuk.

'Maar jullie hangen hoe dan ook. En weet je waarom de recherche geen andere keus had dan jullie bende te laten klissen? Omdat Pasquale Cirrincìò z'n portemonnee in die supermarkt heeft verloren.'

'Godallejehesus!' viel Peppe Nasca uit.

En hij brandde los in een reeks vloeken, scheldwoorden en verwensingen. De commissaris liet 'm uitrazen.

'En het wordt nog erger,' zei Montalbano op een gegeven moment.

'Hoezo nog erger?'

'Zodra jullie de bak in draaien, zullen de andere bajesklanten jullie massaal uitjouwen. Jullie hebben je gezicht verloren. Mafkezen zijn jullie, laffe kwekkeraars³³. Jullie gaan naar de bajes, ook al heb je die diefstal niet gepleegd. De spreekwoordelijke pispaaletjes.'

Peppe Nasca was een man met groot verstand. En dat-ie dat was, bewees hij met een vraag.

'Kan u uitleggen hoe u zo zeker weet da wij vieren 't nie waren?'

De commissaris antwoordde niet, opende de linkerla van z'n bureau, pakte een cassettebandje en liet het aan Peppe zien.

'Zie je dit? Er staat een geluidsopname op.'

'Heb ik d'r iets mee te maken?'

³³ De term 'quaquaraquà' (een nietswaardig persoon, maar ook: iemand die veel praat, en 'aanbrenger') is afkomstig uit Leonardo Sciascia's *Il giorno della civetta* (1961), de eerste roman over de maffia. Inmiddels is het een bekend woord in de Italiaanse taal.

'Ja. 't Is opgenomen in jouw huis, in de nacht van 27 op 28 december, jullie vier stemmen staan d'rop. Ik heb jullie laten afluisteren. Jullie waren de diefstal in de supermarkt aan 't voorbereiden. Maar voor de nacht daarop. Alleen zijn een paar handigere types jullie voor geweest.'

Hij legde 't bandje terug in de la.

'Dus daarom weet ik zo zeker dat jullie d'r niks mee te maken hebben.'

'Maar u kan dus gewoon de opname laten horen aan de recherche, en dan is 't meteen zo klaar als een klontje da wij d'r niks mee te maken hebben.'

Stel je de gezichten eens voor als ze bij de recherche 't bandje zouden horen! Er stond een bijzondere uitvoering op van de eerste symfonie van Beethoven, die Livia in Genua voor hem had opgenomen.

'Peppe, denk 's na. Het bandje kan jullie vrijpleiten, maar kan ook nieuw bewijs zijn voor jullie schuld.'

'Legt u 's uit.'

'De datum van de opname staat niet op de band. Die weet ik alleen. En als ik nou 's zin krijg om te beweren dat die opname de 26^e is gemaakt, de avond voor de diefstal, dan bekopen jullie dat met een celstraf, en die handigere types genieten in alle vrijheid van 't geld.'

'En waarom zou u zoiets willen doen?'

'Ik heb niet gezegd dat ik 't wil, maar 't is een optie. Kort gezegd: als ik dit bandje aan iemand van jullie maten laat horen, en niet aan de recherche, dan worden jullie voor eeuwig door de stront gehaald. Geen heler wil jullie spullen hebben. Niemand wil jullie nog helpen, geen handlangers meer. Jullie criminele loopbaan is voorbij. Volg je me?'

'Jawel.'

'Dus heb je geen andere keus dan te doen wat ik je vraag.'

'Wat wil u?'

'Ik wil je een mogelijke uitweg bieden.'

'Zegt u 't maar.'

Montalbano zei het hem.

Het duurde twee uur om Peppe Nasca ervan te overtuigen dat er geen andere oplossing was. Daarna vertrouwde Montalbano Peppe weer toe aan Fazio.

'Zeg nog niks tegen de recherche.'

Hij liep het kantoor uit. 't Was twee uur en er was weinig volk op straat. Hij ging een telefooncel in, draaide een nummer in Montelusa, en kneep met twee vingers z'n neus dicht.

'Hallo? Is dit het reurcheteam? Jullie maken een fout. De diefstal in de supermarkt is gepleegd door de bende uit Caltanissetta, onder leiding van Filippo Tringàli. Nee, vraagt u niet wie ik ben, of ik hang op. 'k Zeg u ook waar 't gestolen spul is, dat nog in de vrachtwagen ligt. In de loods van firma Benincasa, langs de provinciale weg Montelusa-Trapani, ter hoogte van Melluso. Ga d'r meteen naartoe, want ze schijnen de hele reutemeteut vannacht met een andere vrachtwagen te willen ophalen.'

Hij hing op. Om vervelende confrontaties met de politie van Montelusa te vermijden, leek 't hem beter om Pasquale bij hem thuis te houden, maar dan zonder handboeien, tot het donker was. Daarna zouden ze samen naar Adelina gaan. En hij zou genieten van de arancini, niet alleen omdat die zo goddelijk lekker waren, maar ook omdat-ie een smeris met een brandschoon geweten was.

Emilia Menkveld

Emilia Menkveld studeerde Klassieke Talen en Italiaanse Taal en Cultuur aan de Universiteit van Amsterdam en zal dit jaar de Researchmaster Literair Vertalen aan de Universiteit Utrecht afronden. In 2014 won ze een Talentbeurs Literair Vertalen van het Nederlands Letterenfonds.

Herengracht 384 F4
1016 CJ Amsterdam
emiliamenkveld@gmail.com